

Wendbaar en ondernemend MBO zorgt voor broodnodig talent.

Position paper ONL voor Ondernemers, november 2017

Leerlingen, opleiders en het bedrijfsleven hebben behoefte aan een wendbaar en ondernemend MBO. Dit is nodig om ook in de toekomst aan de behoefte aan talent te voldoen. Technologisering, digitalisering en globalisering zorgen er voor dat de behoeftes op de arbeidsmarkt steeds sneller veranderen. Om aan de veranderende vraag te kunnen voldoen zullen ondernemers en onderwijsinstellingen beter samen moeten werken en samen optrekken. Dit vergt ook een proactieve houding van ondernemers. Om een slimme economie te realiseren moeten slimme samenwerkingen aangegaan worden.

Ondernemers en opleidingen zijn momenteel nog te vaak twee gescheiden werelden. Het bedrijfsleven heeft het idee dat scholen bij het opleiden te weinig rekening houden met de behoeften van de markt. Een wijdverspreide gedachte is dat curricula vooral samengesteld worden om leerlingen aan te trekken, in plaats van ze een vak te leren. Tegelijkertijd zien onderwijsinstellingen zich geconfronteerd met starre regelgeving en verplichtingen van de overheid en ondernemers die de deuren dichthouden.

ONL ziet dat ondernemers en onderwijsinstellingen écht samen moeten gaan werken om te zorgen dat er, zowel nu als in de toekomst, voldoende talent beschikbaar is. Vanuit die gedachte doet ONL de volgende concrete voorstellen:

- ❖ Curricula worden anders samengesteld. Dit kan door voor alle scholen een (uniform) kader te stellen, maar ze de mogelijkheid geven om daarbinnen een eigen invulling te kiezen. Dit kader kan bestaan uit kennis en vaardigheden waarover MBO-leerlingen in ieder geval zouden moeten beschikken. Binnen dit kader staat het een school vrij om zelf te kiezen welke vakken, modules en technieken het de leerlingen aanbiedt en hoe dit vormgegeven wordt.
- ❖ De relatie tussen het bedrijfsleven en onderwijsinstellingen wordt bevorderd. Momenteel zijn dit vaak nog te veel gescheiden werelden. Het meedenken over curricula door het bedrijfsleven zorgt er voor dat de juiste vaardigheden aangeboden kunnen worden. Tegelijkertijd moeten ondernemers een meer proactieve houding aannemen en zich inspannen om samen te werken met opleidingsinstellingen. Niet alleen levert dit stages en praktijkervaringen op, maar ook wordt beter inzichtelijk wat voor soort werknemers het bedrijfsleven nodig heeft.
- ❖ Herintroductie van het ambachtcollege. Leerlingen gaan als gezelschap bij een meester in de leer en leren op deze wijze een beroep. Dit doen we niet alleen voor de traditionele ambachten zoals bakker, glaszetter, pianostemmer en lasser, maar ook voor nieuwe ambachten zoals java-developer en SQL-programmeur.
- ❖ Binnen het curriculum komt meer aandacht voor ondernemende vaardigheden, zoals netwerken, samenwerken en zelf kennis vergaren. Dit zorgt voor wendbare en weerbare studenten en leidt tot meer zelfredzaamheid.
- ❖ Het geven van gastcolleges door ondernemers wordt gestimuleerd, op die manier komen ondernemers letterlijk en figuurlijk binnen bij een school.
- ❖ Een (MBO)opleiding is het startpunt van een leven lang leren. Houd hier rekening mee met het vormgeven en invullen van opleidingen en curricula.
- ❖ Een leven lang leren wordt de norm. Ook afgestudeerden en mensen die al jarenlang werken moeten kunnen blijven leren en ontwikkelen. Het volgen van een losse module of cursus aan het MBO om bepaalde kennis of vaardigheid bij te houden, te ontwikkelen of te leren, moet mogelijk zijn.

Ondernemers zitten te springen om talent. Zonder medewerkers met de juiste kennis en vaardigheden is het veelal onmogelijk om te ondernemen en te groeien. In de praktijk beschikken afgestudeerden vaak niet over de juiste kennis en vaardigheden. Leerlingen leren werken met machines of processen die al achterhaald zijn op het moment van afstuderen, of doen opleidingen waar geen behoefte aan is op de arbeidsmarkt. Het risico hiervan is dat afgestudeerden geen werk kunnen vinden, terwijl ondernemers geen geschikte medewerkers kunnen krijgen.

De maatschappij om ons heen verandert zo snel, door technologisering, digitalisering, artificial intelligence en globalisering, dat de gevraagde kennis en vaardigheden ook snel veranderen. Dit maakt dat we anders naar onze manier van opleiden moeten kijken. Het is niet langer mogelijk om aan het begin van een loopbaan alle kennis en vaardigheden op te doen, waar een werkende de hele carrière gebruik van maakt. Permanente ontwikkeling en een leven lang leren zorgen dat kennis en vaardigheden blijven aansluiten bij de behoeften van de arbeidsmarkt. De scholing die mensen aan het begin van hun loopbaan krijgen moet een gedegen opleiding worden, gericht op toekomstbestendige kennis en vaardigheden.

Het MBO is momenteel onvoldoende wendbaar en onvoldoende in staat om te voorzien in de behoefte vanuit de arbeidsmarkt. Dit vloeit voort uit de manier waarop het systeem is ingericht. Waar de arbeidsmarkt snel verandert, blijken veel scholen onvoldoende aanpassingsvermogen te hebben en het lastig te vinden om te anticiperen op veranderingen.

- ❖ Onderwijsinstellingen hebben onvoldoende vrijheid om snel in te spelen op veranderingen en aanpassingen door te voeren. Regelgeving vanuit de overheid werkt hier verlamdend. Voorbeeld hiervan zijn de kwalificatiedossiers in het MBO, die de overheid voorschrijft en in de praktijk als knellend ervaren worden.
- ❖ De wijze waarop het MBO ingericht is ontnemt sommige medewerkers (leraren) de motivatie om met vernieuwende concepten te komen en out of the box te denken.
- ❖ MBO-onderwijsinstellingen zitten te vaak gevangen in oude structuren en gedachtegangen.
- ❖ Onderwijsinstellingen zien elkaar in de praktijk vooral als concurrentie. Het resultaat is dat goede ideeën niet gedeeld worden en samenwerkingen lastig tot stand komen. Iedereen lijkt op eigen eilandjes te werken en wil dat zo houden.

Onderwijsinstellingen moeten de ruimte krijgen om samen met het bedrijfsleven opleidingen vorm te geven. Het sporadisch uitvoeren van een project of een opdracht voor bedrijven is onvoldoende. Het bedrijfsleven moet echt bij scholen in huis gehaald worden. Onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven kunnen samen zorgen dat de vragen van de samenleving en de arbeidsmarkt beter verwerkt worden in het curriculum. Hulp van de overheid is nodig om starre regelgeving en oude structuren en gedachtegangen om te zetten in een faciliterend systeem. Om het MBO-curriculum op de juiste manier vorm te geven moeten onderwijsinstellingen, de overheid én ondernemers gezamenlijk de handschoen oppakken.